

ANTI-PESTPROTOCOL

Van der BruggenSchool 2019-2023

INHOUD

1.	Waarom wij kiezen voor een anti-pestprotocol	3
2.	Achtergrondinformatie	5
2.1	Wat verstaan wij onder pesten?	5
2.2	Kenmerken van de pester	6
2.3	Kenmerken van de gepeste	7
2.4	Signalen, die wijzen op pestgedrag	7
3.	Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?	9
4.	Hoe wordt er gehandeld in situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?	10
5.	Welke gedragsregels worden in de groep gehanteerd?	10
6.	Welke maatregelen worden genomen, indien deze gedragsregels niet worden opgevolgd?	11
7.	PBS	11
8.	Bij dit protocol behorende hulpmiddelen en informatiebronnen	11
	Bijlage 1: Schoolregels	12
	Bijlage 2: Gedragsregels	12
	Bijlage 3: Routines	13
	Bijlage 4: Ik heb de pest aan pesten	14
	Bijlage 5: De klassenthermometer	15
	Bijlage 6: Analyseformulier pestgedrag	17
	Bijlage 7: Voorbeeldcontract	18
	Bijlage 8: Literatuurlijst voor kinderen	18

1. Waarom wij kiezen voor een anti-pestprotocol

Onze visie ten aanzien van onze school:

Wij zijn een Christelijke school met een open karakter. Onze school biedt Christelijk onderwijs in de breedste zin van het woord.

Onze school wil ook openstaan voor kinderen die geen religieuze achtergrond hebben, maar waarvan de ouders positief staan ten aanzien van de identiteit van de school.

Dit maakt ons juist tot een boeiende gemeenschap, waarin wij samenleven met respect voor elkaars meningen en overtuigingen.

Het is in onze ogen van groot belang, dat de kinderen zich in onze school thuis voelen.

Wij streven naar een prettige, ontspannen en open sfeer, waarin de kinderen zich gerespecteerd voelen, en ervaren dat er voor iedereen, ongeacht capaciteiten en vaardigheden, de nodige belangstelling en aandacht is. Een dergelijke werksfeer, ook wel pedagogisch klimaat genoemd, vormt een basisvoorwaarde voor het bereiken van goede onderwijsleerresultaten en een positieve ontwikkeling van de kinderen.

Binnen de school doen zich veel situaties voor, waarin kinderen zich heel kwetsbaar opstellen binnen de leerlinggroep, of bijvoorbeeld bij het spelen op het plein. Situaties, die gemakkelijk kunnen leiden tot gevoelens van ontevredenheid, jaloezie en je achtergesteld of zelfs genegeerd voelen.

Dergelijke situaties leiden gemakkelijk tot pestgedrag. Er wordt een slachtoffer gezocht en gevonden. Er worden nog wat meelopers geronseld, en de basis voor een langdurige peestsituatie, met alle negatieve gevolgen van dien is gelegd en kan worden opgestart. Pestgedrag is een niet te ontkennen fenomeen, dat zich de laatste jaren steeds meer voordoet bij zowel kinderen als bij volwassenen. Een fenomeen, dat zich op een brede schaal voordoet, niet alleen op school, maar ook in het gezin, op de sportclub en werkomgeving.

Pestgedrag in en rondom een school belemmert niet alleen de voortgang van het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed, maar doet ook absoluut inbreuk op onze visie: wij willen in onze school een veilige en kindvriendelijke onderwijsleeromgeving.

En hoe kunnen kinderen, die hun onzekerheid en frustraties door middel van pestgedrag uiten, en tot een vast gedragspatroon maken, later als volwassenen op een respectvolle manier met andere mensen in de maatschappij omgaan?

Met behulp van dit anti-pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken nadat een peestsituatie is gesignaleerd, maar ook pestgedrag voorkomen. Dit doen wij door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken.

Naast de nodige basisinformatie voor de leerkrachten is ook een duidelijk plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd, en zijn overzichten van regels en afspraken ten aanzien van de omgang met elkaar opgenomen. Deze regels zijn in de leerlinggroepen duidelijk zichtbaar opgehangen, en met de

kinderen besproken. Ook in de gangen van de school zijn deze regels duidelijk zichtbaar opgehangen. Bij de aanpak van gesignaleerd pestgedrag worden ook de ouders intensief betrokken, omdat pestgedrag zich niet alleen beperkt tot de school en omdat oorzaken van pestgedrag zeker niet alleen binnen de school, maar vaak ook buiten de school liggen.

Dit anti-pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- De leerkrachten kunnen het pestgedrag signaleren en onderkennen.
- Het anti-pestprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:
 - Het voorkomen van pestgedrag
 - Het tijdig signaleren van pestgedrag
 - Het remediëren van pestgedrag
 - De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren

Met dit anti-pestprotocol hopen wij als leerkrachten van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

2. Achtergrondinformatie

2.1 Wat verstaan wij onder pesten?

Het verschijnsel pesten is een zondebokfenomeen. Het betekent dat leden van een groep om een bepaalde reden een soortgenoot mishandelen. Een fenomeen, dat niet alleen bij mensen voorkomt, maar ook in de dierenwereld. Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een pestsituatie voortvloeien.

Een duidelijk overzicht van de kenmerken van PLAGEN en PESTEN, en de gevolgen van dit gedrag vormt een basis voor het signaleren van pestgedrag:

Pesten en plagen, waar zit het verschil?

PLAGEN	PESTEN
● Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor. ● Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk.	● Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
● Speelt zich af tussen 'gelijken' ('Twee honden vechten om hetzelfde been'). ● Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn. ● Meestal één tegen één. ● Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.	● Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd). ● Ongelijke strijd. De onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester. ● De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen. ● Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer. ● Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).

GEVOLGEN plagen

- 'Schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen').
- De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.
- Men blijft opgenomen in de groep.
- De groep lijdt er niet echt onder.

GEVOLGEN pesten

- Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
- Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
- Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan.
- De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

2.2 Kenmerken van de pester

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'Pestkop' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal.
- Imitiert graag agressief gedrag.
- Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen, en eigen of door anderen opgelegde regels.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.

- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

2.3 Kenmerken van de gepeste

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'Gepeste' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken, en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die gepest worden, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gedienschtig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pesters na te bootsen, maar faalt daarin.

2.4 Signalen, die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.

- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt, en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestresst, en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Signalen bij de pester:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers, die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzame meelopers, die wachten op instructies van de pestkop.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pester is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pester kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgzzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?

Ter voorkoming van pestgedrag zijn in onze school de volgende maatregelen genomen en wordt in onze school de volgende werkwijze gehanteerd.

- 1.** In alle groepen worden duidelijke schoolregels gehanteerd, die met de leerlingen worden besproken (bijlage 1; schoolregels).
In de onderbouw worden de regels ondersteund met pictogrammen.
Om deze regels goed te gebruiken hangen bij de schoolregels handelingen die aangeven hoe je je hoort te gedragen (zie bijlage 2; gedragregels).
- 2.** Naast de schoolregels die randvoorwaarden geven, zijn er ook routines.
Routines zijn regelmatig terugkerende gebeurtenissen of situaties die volgens een vast patroon verlopen. Te denken valt aan pleinafspraken, toilet afspraken en gangafspraken (zie bijlage 3; routines)
Ook deze routines hangen duidelijk zichtbaar voor iedereen in het lokaal en het gebouw.
- 3.** In alle groepen worden duidelijke gedragsregels gehanteerd, die met de leerlingen worden besproken. In alle groepen zijn de gedragsregels op schrift gesteld en hangen duidelijk zichtbaar voor alle leerlingen in het lokaal.
- 4.** De leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag, en zijn vaardig in het signaleren en remediëren van pestgedrag. Alle leerkrachten zijn in het bezit van een anti-pestprotocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken en stappen.
- 5.** Er is gedurende een kwartier voor de aanvang van de lessen, en gedurende de pauzes toezicht op het schoolplein, waarbij duidelijke gedragsregels en afspraken worden gehanteerd (zie routine pleinregels).
- 6.** In alle groepen wordt eenmaal per 14 dagen een les gegeven waarin één schoolregel centraal staat. Deze schoolregel komt gedurende 14 dagen dagelijks tijdens het kringgesprek ter sprake.
- 7.** In de groepen 1 en 2 worden de schoolregels, de routines en de gedragsregels ten aanzien van 'pestgedrag' uitgebreid besproken in kringgesprekken en worden situaties van 'pestgedrag' en situaties waarin de gedragsregels worden overtreden, tijdens het werken in de verschillende werkhoeven direct aangepakt. Ook het rollenspel wordt in dergelijke situaties gehanteerd.
Ook in deze groepen zijn de regels op schrift gesteld en duidelijk zichtbaar in het lokaal opgehangen. Op deze wijze wordt bereikt, dat ook de ouders duidelijk op de hoogte zijn van de gehanteerde regels en afspraken.
- 8.** Tenminste twee maal per jaar (oktober en februari) wordt in de groepen 5 t/m 8 dmv het invullen van de klassenthermometer een analyse gemaakt van het veiligheidsgevoel van de kinderen (zie bijlage 5; de klassenthermometer)

De vragenlijst kan voor de leerkracht een aanleiding zijn om op groepsniveau aandacht te besteden aan het voorkomen en/of remediëren van pestgedrag.

4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?

In situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd wordt het volgende stappenplan gehanteerd:

1. waarschuwingsfase
 - de pester krijgt een waarschuwing.
2. handelingsfase I
 - de pestsituatie wordt in de groep besproken.
 - er volgt een gesprek met de pester, de gepeste en de leerkracht.
 - ouders van de gepeste en de ouders van de pester worden op de hoogte gesteld van de situatie.
 - de pestsituatie wordt in de PBSvergadering besproken (indien nodig eerder)
3. handelingsfase II
 - idem als hierboven. De leerling moet nu echter als toevoeging een boek lezen met als thema pestgedrag (boekverslag/boekbespreking)
4. handelingsfase III
 - achtergrondinformatie voor betrokken ouders.
 - handelingsplan betrokken leerling (evt. m.b.v. het EDI en PBS beleidsplan).

5. Welke regels worden in de school gehanteerd?

In onze school maken wij gebruik van 9 schoolregels .

1. Wij praten met respect over God.
2. Wij hebben respect voor andere godsdiensten.
3. Wij praten met respect over elkaar.
4. Wij zorgen ervoor dat onze school voor iedereen een veilige plek is.
5. Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt.
6. Bij ons hoort iedereen erbij.
7. We zorgen ervoor dat leraren goed les kunnen geven.
8. We zorgen ervoor dat iedereen goed kan werken, leren en spelen.
9. We zorgen goed voor de spullen van onszelf, van de ander en van de school.

Deze regels zijn vrij abstract en worden in de onderbouw (groep 1-4) ondersteund door pictogrammen en in de bovenbouw door gedragsregels. In de gedragsregels staan handelingen die kinderen, leerkrachten en ouders verrichten om respectvol met elkaar om te gaan.

Naast de regels zijn er ook afspraken op het plein, in de gang en op het toilet. Wij noemen dit de routines.

6. Welke maatregelen worden genomen, indien deze regels/routines niet worden opgevolgd.

Indien de genoemde schoolregels en routines niet worden opgevolgd, worden de volgende maatregelen genomen.

1. Het leerlinggedrag wordt in een kringgesprek binnen de groep besproken (onder-, midden-, en bovenbouwgroepen) en er worden met de betrokken leerling (buiten de groep) afspraken gemaakt gericht op het verbeteren van het leerlinggedrag. De leerling krijgt een consequentie voor zijn gedrag door de leerkracht.

2. Indien het niet opvolgen van de gedragsregels in de groep structureel wordt, wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak opgesteld en afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerling(-en) gemaakt. De leerling krijgt een contract met daarin de gemaakte afspraken (zie bijlage 7)

Ook wordt het leerlinggedrag in de teamvergadering besproken.

Indien het een situatie betreft, waarin ook pestgedrag wordt gesignaleerd, wordt het stappenplan, zoals in hoofdstuk 3 beschreven, gehanteerd.

3. In die situaties, waarin de remediëring van het gesignaleerde gedrag problemen geeft, wordt de assistentie van een of meer hulpverlenende instanties ingeschakeld (te bepalen in overleg met de ouders en gerelateerd aan de aspecten van het gedragsprobleem).

7. PBS

Naast dit anti-pestprotocol hanteren wij de gedragsregels van PBS. Deze regels sluiten naadloos aan op de eerder genoemde regels en routines uit dit anti-pestprotocol. Er wordt per situatie met ouders, leerkrachten en IB-er overlegd welke aanpak ingezet wordt. Soms zijn dit de richtlijnen uit de PBS methodiek of soms de aanpak vanuit het anti-pestprotocol. Deze aanpakken overlappen elkaar en zijn zeer vergelijkbaar. Bij de keuze wordt vooral gekeken naar de aanpak die het beste bij het kind/ de kinderen past.

8. Bij dit protocol behorende hulpmiddelen en informatiebronnen

Hulpmiddelen;

- Schoolregels, routines, gedragsregels, ik heb de pest aan pesten op a4-formaat.
- De klassenthermometer (gr. 5-8)
- Pictogrammen (gr. 1-4)
- Kinderboekenlijst
- Informatiemateriaal voor ouders.

Achtergrondinformatie voor leerkrachten:

- *Pesten, gedaan ermee...*, Gie Deboutte
- *Pesten; wat is het, wat doe je eraan?*, Gie Deboutte
- *Thema map; Pesten*, Wolters-Noordhoff
- *Map lessuggesties schoolreges*
- *Ik ga graag weer naar school*. Brenda Kenter

Bijlage 1: Schoolregels

1. Wij praten met respect over God.
2. Wij hebben respect voor andere godsdiensten.
3. Wij praten met respect over elkaar.
4. Wij zorgen ervoor dat onze school voor iedereen een veilige plek is.
5. Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt.
6. Bij ons hoort iedereen erbij.
7. We zorgen ervoor dat leraren goed les kunnen geven.
8. We zorgen ervoor dat iedereen goed kan werken, leren en spelen.
9. We zorgen goed voor de spullen van onszelf, van de ander en van de school.

Bijlage 2: Gedragsregels

IN ONZE GROEP RESPECTEREN WIJ ELKAAR. WIJ DOEN DIT DOOR...

- ☺ Fatsoenlijk en verzorgd taalgebruik.
- ☺ Elkaar niet te kwetsen, te kleineren, of pijn te doen.
- ☺ Elkaars bezittingen niet te stelen, of stuk te maken.
- ☺ Zorg te dragen voor elkaar:
 - ☺ Wij komen op voor wie gepest wordt.
 - ☺ Wij komen op voor wie niet goed meekan.
 - ☺ Wij komen op voor wie ziek is.
- ☺ Niemand buiten te sluiten.
- ☺ Goed te luisteren naar de mening van anderen.
- ☺ Ervoor te zorgen, dat iedereen het naar de zin heeft.

IN ONZE GROEP DRAAGT IEDEREEN ZIJN STEENTJE BIJ...

- ☺ Wij ruimen samen onze klas op.
- ☺ Iedereen doet op zijn manier mee met het kringgesprek.
- ☺ Wij komen op voor onze eigen mening.
- ☺ Bij elke klus helpen wij elkaar een handje.

WIJ MAKEN SAMEN GRAAG PLEZIER, MAAR NOOIT TEN KOSTE VAN EEN ANDER.
RUZIES OF MENINGSVERSCHILLEN WORDEN UITGEPRaat,
EN NIET UITGEVOCHTEN.
EERLIJK DUURT HET LANGST: DAAR KIEZEN WIJ VOOR !!!

(Uit: *Pesten, gedaan ermee*, Gie Deboutte)

Bijlage 3: Routines

Gangafspraken

1. In de gang lopen en praten we rustig.
2. We houden de gang netjes
3. We respecteren de spullen van anderen.
4. We hangen onze jassen en tassen aan de kapstok.
5. We laten de warmte binnen en doen de deur dus dicht.

Toiletafspraken

1. Als het sein op groen staat en ik moet, dan mag ik.
2. Als er verteld of uitgelegd wordt aan mijn groep, dan ben ik erbij.
3. We houden het toilet schoon.
4. We zijn zuinig met water en toiletpapier.
5. Na het toiletbezoek worden de handen gewassen en gedroogd.
6. Als ik klaar ben, dan kom ik rustig terug naar mijn groep.

Pleinafspraken

1. We lopen met de fiets aan de hand op het plein.
2. We zetten de fiets in het rek.
3. In de pauze blijven we op ons eigen plein.
4. We gooien afval in de prullenbak.
5. Skeelers, stepje, skateboard en voetballen laten we thuis.
6. In de pauze mogen we met de kleine bal tegen de muur.
(hiervoor is een rooster opgesteld)

Bijlage 4: Ik heb de pest aan pesten

PESTEN MAG NIET !!!

Pesten is andere kinderen lastig vallen, door te slaan, te schoppen of te schelden. Maar anderen uitlachen, bespotten en zelfs andere kinderen niet laten meespelen, is ook pesten. Het materiaal van andere kinderen met opzet beschadigen of dingen afpakken, is ook pesten. Op onze school doen wij dit niet.

WORD JE ZELF GEPEST ?

Vecht nooit terug, en scheld nooit terug. Probeer zelf een oplossing te vinden voor het probleem door er met anderen over te praten. Helpt dat niet, ga dan zo snel mogelijk naar je juffrouw of meester, en vertel eerlijk wat er is gebeurd.

ZIE JE PESTEN ?

Doe vooral niet mee. Meepesten is even erg als zelf pesten. Laat duidelijk zien, dat je het er niet mee eens bent dat er wordt gepest. Laat de gepeste leerling niet alleen, maar laat hem met jou meespelen.

Als de pester niet stopt met pesten, ga dan naar je juffrouw of meester.

BEN JE ZELF DE PESTER ?

Dan ben je fout! STOP onmiddellijk met pesten en maak het weer goed met degene die je hebt gepest. Geen mooie praatjes, maar het ECHT goed menen, zodat het pesten stopt.

SAMEN MET ALLE MEESTERS, JUFFROUWEN EN LEERLINGEN, DOEN WIJ ER ALLES AAN OM VAN ONZE SCHOOL EEN PESTVRIJE SCHOOL TE MAKEN EN ONZE SCHOOL PESTVRIJ TE HOUDEN.

(Uit: *Pesten, gedaan ermee*, Gie Deboutte)

	NEE		JA	
	--	-	+	++
Ik maak het voor anderen onveilig op school door:				
uitschelden	☐	☐	☐	☐
bedreigen met woorden	☐	☐	☐	☐
stuk maken of stelen van spullen	☐	☐	☐	☐
uitsluiten (niet mee laten doen)	☐	☐	☐	☐
pesten	☐	☐	☐	☐
lichamelijk geweld	☐	☐	☐	☐
bedreiging met een wapen	☐	☐	☐	☐
discriminatie	☐	☐	☐	☐
seksueel geweld (met kijken, woorden, aanraken)	☐	☐	☐	☐

	NEE		JA		
	--	-	+/-	+	++
De sfeer in de klas:					
In onze klas kan je veilig jezelf zijn	☐	☐	☐	☐	☐
De kinderen hebben respect voor elkaar	☐	☐	☐	☐	☐
Als je iets goed doet, krijg je complimenten	☐	☐	☐	☐	☐
Niemand pakt zomaar iets van je: ze vragen het je eerst	☐	☐	☐	☐	☐
Het is gewoon om vragen te stellen en kritiek te geven	☐	☐	☐	☐	☐
Bij ruzie en pesten:	--	-	+/-	+	++
Als je last van iemand hebt, kun je NEE of STOP zeggen	☐	☐	☐	☐	☐
Als kinderen je pesten, dan zeggen anderen STOP	☐	☐	☐	☐	☐
Als je NEE of STOP zegt, dan stoppen ze ook echt	☐	☐	☐	☐	☐
Als het niet stopt, kan je de juf /meester erbij halen	☐	☐	☐	☐	☐
In de klas lossen we ruzie zonder geweld op	☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage 6: Analyseformulier 'pestgedrag'

LEERLINGGROEP:	DATUM:
NAAM LEERLING (de pester):	
NAAM/NAMEN OVERIGE BETROKKENE(N): (gepeste, meeloper(s))	
KORTE BESCHRIJVING VAN DE PESTSITUATIE:	
ONDERNOMEN STAPPEN (gesprek pester + gepeste, etc.):	
GEMAAKTE AFSPRAKEN:	

Bijlage 7: Contract



CONTRACT

Ik _____ houd mij aan de volgende regels:

-
-
-
-
-



**Handtekening
(kind)**



**Handtekening
(juf/meester)**

Bijlage 8: literatuurlijst

Boeken voor kinderen van 5-9 jaar:

- Een klap voor de grap
E. van Os en E. van Lieshout
- Erge Ellie en nare Nellie
R. Kromhout
- Een tien voor Karolien
B. Cole
- Ik neem het niet meer!
S. Cramer

Boeken voor kinderen van 9-12 jaar:

- Tirannen
A. Chambers
- De gemaskerde wreker
K. van Assen
- Ik roep mijn grote broer
K.M. Peyton
- Pudding Tarzan
O.L. Kirkegaard

